

ΒΗΜΑgazzino

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΜΠΟΤΕΡΟ

**Ο ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ
ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΣ
ΜΟΛΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕ
ΤΑ 91 ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΑ.
Η ΜΕΓΑΛΕΙΩΔΗΣ ΠΟΡΕΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΛΟΜΒΙΑ
ΣΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΚΑΙ ΣΤΟ ΜΟΝΤΕ ΚΑΡΛΟ,
ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΤΑ
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΜΟΥΣΕΙΑ,
ΟΙ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΤΙΜΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΚΑΙ Η ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΖΩΗ
ΔΗΛΑΑ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΑ ΓΛΥΠΤΡΙΑ
ΣΟΦΙΑ ΒΑΡΗ**

Βενετία

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΑ ΨΗΛΟΤΕΡΑ ΚΤΙΡΙΑ ΠΟΛΥΤΕΛΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΕΙΝΑΙ ΣΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΝΤΟΥΜΠΑΪ
ΠΡΟΣΩΠΑ ΝΑΤΑΛΙΑ ΚΡΙΤΣΑΛΗ, ΙΡΕΝΕ, ΜΕΪ ΜΑΣΚ, ΤΖΕΪΣΟΝ ΜΟΤ, ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΙΔΗΣ
ΚΑΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΘΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΤΕΛΙΚΑ ΣΤΗ ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ;

ΑΠΟ ΤΗ
ΜΑΡΙΑΕΝΑ ΑΣΤΡΑΠΕΛΛΟΥ

Έχει κατακτήσει τη φήμη ως ο πιο γνωστός και αγαπημένος καλλιτέχνης της Νότιας Αμερικής, ο δημιουργός του ιδιώματος που φέρει το όνομά του, «Boterismo», και είναι άμεσα αναγνωρίσιμο για τις πληθωρικές και αισθησιακές μορφές του. Οι πίνακες αλλά και τα γλυπτά του κοσμούν εμβληματικούς δημόσιους χώρους στη Νέα Υόρκη, στο Παρίσι, στη Βαρκελώνη, στη Μαδρίτη, στην Ιερουσαλήμ, ενώ πωλούνται σε δημοπρασίες σε τιμές που μπορεί να φτάσουν ακόμα και τα 4.320.000 δολάρια, όπως συνέβη εξάλλου με το ένα από τα τρία γλυπτά «Man on a Horse» (1999) όταν αυτό διατέθηκε από τους Christie's στη Νέα Υόρκη το 2022. Διανύοντας πλέον τη δέκατη δεκαετία της ζωής του μετά τα πρόσφατα 91α γενέθλιά του, ο Φερνάντο Μποτέρο μπορεί να αισθάνεται ότι δεν έχει αφήσει κανένα κάστρο απόρητο. Ξεκινώντας από μια μικρή πόλη της Κολομβίας κατέκτησε όλον τον κόσμο της τέχνης, έχοντας μάλιστα στο πλευρό του, τα τελευταία 43 χρόνια, τη «δική μας» διακεκριμένη εικαστικό Σοφία Βάρη.

Τα πράγματα δεν ήταν πάντα τόσο ρόδινα για τον Φερνάντο Μποτέρο. Γεννημένος στο Μεντεγίν με τις μπαρόκ εκκλησίες στις 19 Απριλίου του 1932, όταν δηλαδή η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Κολομβίας μετά την Μπογκοτά ήταν σχετικά μικρή και απομονωμένη και όχι ένα από τα πιο επικίνδυνα μέρη στον πλανήτη που εξελίχθηκε στην πορεία, αφημένη στο έλεος των ναρκοσυμμοριών. Βρέθηκε ορφανός από πατέρα στα τέσσερά του χρόνια όταν εκείνος, ένας περιπλανώμενος πωλητής, έφυγε ξαφνικά από τη ζωή στα σαράντα του χρόνια από καρδιακή ανακοπή, αφήνοντας πίσω τη μονίστρα γυναίκα του με τρία παιδιά να αναθρέψει – ο Φερνάντο ήταν ο δεύτερος από τους τρεις γιους της οικογένειας. Το μέλλον του διαγραφόταν δύσκολο, κάτι που προσπάθησε να αποτρέψει ένας θεός-προστάτης επιδιώκοντας να τον κάνει ταυρομάχο όταν ήταν μόλις 12 ετών. Ομως η σύντομη φοίτησή του στη σχετική σχολή απέδειξε ότι τον ενδιέφερε περισσότερο το να αποτυπώσει όσα έβλεπε παρά το να είναι ενεργό μέρος τους. Το ταλέντο του ήταν εμφανές ήδη από τότε και οι πρώτες του ζωγραφιές με ταυρομάχους έγιναν ανάρπαστες – δημιουργίες του

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΜΠΟΤΕΡΟ ΣΤΑ 91 Ο ΕΠΙΜΟΝΟΣ ΚΟΛΟΜΒΙΑΝΟΣ

Καθώς διανύει τη δέκατη δεκαετία της ζωής του, ο πιο διάσημος εν ζωή καλλιτέχνης της Νότιας Αμερικής και σύζυγος της ελληνίδας εικαστικού Σοφίας Βάρη εξακολουθεί να είναι δημιουργικός και αεικίνητος.

έφτασαν ακόμη και στις σελίδες ενθέτου της εφημερίδας «El Colombiano», ενώ έκτοτε έγιναν το κεντρικό θέμα σε πάνω από 150 έργα του. Στα 19 του έτη θα πραγματοποιούσε την πρώτη του ατομική έκθεση στην Μπογκοτά και σταδιακά θα ακολουθούσε όλος ο κόσμος. Ο Μποτέρο ανέκαθεν θεωρούσε εαυτόν αυτοδίδακτο, και ας φοίτησε σε σχολές στην Ευρώπη αφού του πέρασε τον Ατλαντικό, όταν το 1958 απέσπασε το πρώτο βραβείο στο Salón de Artistas Colombianos στην Μπογκοτά. Στη Μαδρίτη, στο Παρίσι αλλά και στη Φλωρεντία μελέτησε τους μεγάλους ζωγράφους και ιδιαίτερα τα διδάγματα των σπουδαίων της ιταλικής Αναγέννησης, όπως ο αγαπημένος του Πιέρο ντέλα Φραντσέσκα. Βέβαια, η πιο εμφανής επιρροή, τουλάχιστον στα πρώτα του βήματα, προερχόταν από τον ισπανόφωνο κόσμο και ήταν το έργο του Πικάσο, του Χουάν Γκρις και των μεξικανών muralistas Χοσέ Κλεμέντε Ορόθκο, Νταβίντ Αλφάρο Σικέιρος, Ντιέγκο Ριβέρα,

BORIS HORVAT/AFP/VISUALHellas

1. Ο πίνακας «Tablao Flamenco» που πουλήθηκε για το ποσό των 2.055.000 δολαρίων από τους Christie's το 2019.
2. Ο Φερνάντο Μποτέρο στη διάρκεια της προετοιμασίας της έκθεσης «Botero,

Dialogue avec Picasso» στην ΕΞ-Αν-Προβάνς της Γαλλίας το 2017.
3. Γλυπτό στο Paseo de la Castellana στη Μαδρίτη.
4. Το Πάρκο San Antonio του Μεντεγίν το 2013 με τα δύο γλυπτά του Μποτέρο, το

ένα κατεστραμμένο από τρομοκρατική επίθεση του 1995.
5. Γλυπτό στην Πλατεία Μποτέρο στη γενέτειρά του καλλιτέχνη, το Μεντεγίν, σε ένα στιγμιότυπο του 2022.
6. Υπάλληλος των Christie's στη διάρκεια

δημοπρασίας έργων τέχνης από τη Λατινική Αμερική στη Νέα Υόρκη το 2006, μπροστά στον πίνακα «The Musicians» που πουλήθηκε για 2.032.000 δολάρια, τιμή-ρεκόρ για τον καλλιτέχνη εκείνη την εποχή.

Το μαντολίνο που ζωγράφισε ο Φερνάντο Μποτέρο το 1956, με μια ασυνήθιστα μικρή οπή στο ογκώδες «σώμα» του, ήταν η αρχή της διαμόρφωσης του ιδιώματος, του αποκαλούμενου «Boterismo», που θα έκανε διάσημο τον κολομβιανό εικαστικό σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης

για να μην πούμε βέβαια για την τέχνη της προκολομβιανής Αμερικής και την παράδοση των Ολμέκων. Το μαντολίνο που ζωγράφισε το 1956, με μια ασυνήθιστα μικρή οπή στο ογκώδες «σώμα» του, ήταν η αρχή της διαμόρφωσης του ιδιώματος που θα τον έκανε διάσημο σε όλα τα μήκη και πλάτη της Γης.

Η μεγάλη παρεξήγηση

Ο Μποτέρο ζωγραφίζει σκηνές ετερόκλητων θεματικών. Από τους ταυρομάχους, το τσίρκο, τα γυμνά και τους οίκους ανοχής, τα καθημερινά στιγμιότυπα στους δρόμους της Λατινικής Αμερικής και τις νε-

κρές φύσεις, τις προσωπικές αναπαραστάσεις εμβληματικών έργων από την ιστορία της δυτικής τέχνης έως τα πορτρέτα των πολιτικών προσώπων αλλά και των ανθρώπων που συνδέονται με τη βία των καρτέλ ναρκωτικών της πατρίδας του, όπως ο Πάμπλο Εσκομπάρ – ο οποίος υπήρξε επίσης «παίδι» του Μεντεγίν – και του πανίσχυρου καρτέλ του, ή τα βασανιστήρια των ιρακινών κρατουμένων στις φυλακές Αμπου Γκράιμπ λίγο έξω από τη Βαγδάτη. «Το δράμα της Κολομβίας είναι τόσο μεγάλο που δεν μπορεί κανείς να αγνοήσει τους χιλιάδες εκτοπισμέ-

Στη Νέα Υόρκη και στο Ντουμπάι βρίσκονται εννέα από τα δέκα ψηλότερα κτίρια κατοικιών στον κόσμο, τα οποία, εκτός από συγκλονιστική θέα, προσφέρουν στους ενοίκους των υπερπολυτελών διαμερισμάτων τους και ανέσεις πέρα από κάθε φαντασία. Μόνο που κάποιοι δεν βρίσκονται καν εκεί για να τις απολαύσουν...

ΑΠΟ ΤΗΝ
ΝΤΙΑΝΑ ΚΑΡΤΣΑΓΚΟΥΑΗ

Στον κόσμο του real estate υπάρχει η κραταιά αντίληψη ότι, όσον αφορά την αξία ενός ακινήτου, το παν είναι η τοποθεσία του. Είναι ο λόγος που οι Νεοϋορκέζοι δέχονται συχνά να μένουν σε παλιά διαμερίσματα ελάχιστων τετραγωνικών μέτρων, με μόλις ένα – ή και κανένα – υπνοδωμάτιο, χωρίς επαρκές φυσικό φως, με έντονο πρόβλημα ρύπανσης και παρουσία εντόμων και τρωκτικών και να πληρώνουν γι' αυτά δυσανάλογα υψηλά ενοίκια. Το προνόμιο όμως τού να βρίσκονται στην καρδιά του Μεγάλου Μήλου, της πιο συναρπαστικής μητρόπολης στον πλανήτη, θεωρούν ότι τους αποζημιώνει και με το παραπάνω.

Μέχρι πρόσφατα η τοποθεσία είχε να κάνει με το σημείο στο οποίο ήταν χωροθετημένο ένα οίκημα. Σημασία είχε με λίγα λόγια η γειτονιά, τα γύρω καταστήματα, η εγγύτητα σε σχολεία, η πρόσβαση σε συγκοινωνίες κ.ο.κ. Τώρα, οι πιο εξωπραγματικά ακριβές επενδύσεις ακινήτων στον κόσμο γίνονται... στον αέρα. Το τίμημα για την απόκτηση ενός σπιτιού εκτοξεύεται στη στρατόσφαιρα όταν αυτό είναι σκαρφαλωμένο στις κορυφές των πιο ψηλών κτιρίων του κόσμου. Αυτός είναι και ο λόγος που η τιμή του τριώροφου penthouse του Central Park Tower στη Νέα Υόρκη, το οποίο μόλις πριν από λίγους μήνες βγήκε στην αγορά, αγγίζει τα 250 εκατ. δολάρια. Ποσό εξωφρενικό (το μεγαλύτερο αυτή τη στιγμή στις ΗΠΑ), μέχρι να αναλογιστεί κανείς τη σπανιότητα του προσφερόμενου αγαθού: πρόκειται για τους τελευταίους ορόφους του ψηλότερου ουρανοξύστη κατοικιών της Υψηλίου που απενίζουν τη θέα στην αμερικανική μεγαλόπολη από τα 431,6 μέτρα.

Εκτός από το υπερβολικό ύψος τους, τα διαμερί-

σματα σε αυτά τα κτίρια ξεχωρίζουν και για ένα άλλο χαρακτηριστικό: στην πλειονότητά τους είναι άδεια, τουλάχιστον κατά το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου. Ο πρώτος λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί λειτουργούν ως pied-à-terre, δηλαδή ως δεύτερη – ή τρίτη ή τέταρτη κ.ο.κ. – κατοικία για κάποιον μεγιστάνα του εξωτερικού, ο δεύτερος γιατί δεν έχουν πουληθεί ακόμη και ο τρίτος γιατί αποτελούν απλώς επενδύσεις – συχνά αποκαλούνται και θησαυροφυλάκια των ισχυρών, ένα μέρος απλώς για να «παρκάρουν» τα χρήματά τους.

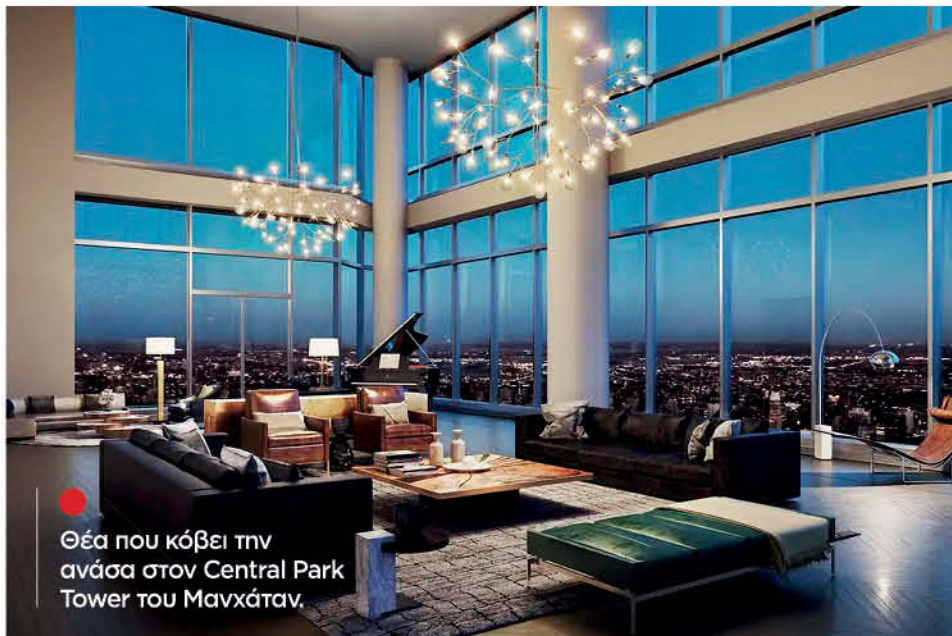
Το φαινόμενο βέβαια δεν απαντάται αποκλειστικά σε αυτούς τους ουρανοξύστες. Στο Λονδίνο και στο Παρίσι υπάρχουν ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα στις πιο ακριβές και ιστορικής σημασίας τοποθεσίες των πόλεων, τα οποία στην ουσία δεν έχουν μόνιμους κατοίκους. Πουθενά αλλού όμως το φαινόμενο δεν είναι τόσο έντονο όσο σε αυτά τα κτίρια, τα οποία πολλές φορές υπάρχουν μόνο και μόνο για να διανθίζουν με τα διαμερίσματά τους τη συλλογή ενός δισεκατομμυριούχου, όπως ακριβώς θα έκανε και ένας πίνακας του Πικάσο. Ακόμη και το ότι πολλά από αυτά τα ακίνητα δεν έχουν ακόμη βρει αγοραστή έχει τη βαθύτερη αιτία του σε αυτό το φαινόμενο, καθώς μόλις ένας καινούργιος, πιο ψηλός ουρανοξύστης ξεφυτρώνει στη γειτονιά, χάνει ο προηγούμενος την αίγλη του. Ποια είναι όμως αυτά τα «trophy homes», οι κατοικίες-έπαθλα σε κτίρια κατοικιών (residential buildings) όπως χαρακτηριστικά τις αποκαλούν οι μεσίτες και οι κατασκευαστές τους γνωρίζοντας εκ των προτέρων ότι κατά πάσα πιθανότητα το project στο οποίο βάζουν τόση ενέργεια, χρήμα και δημιουργικότητα πιθανότατα να μην κατοικηθεί ποτέ από κανέναν;

Δεν αποτελεί έκπληξη ότι εννέα από τα δέκα ψηλό-

Οι «pencil towers» γύρω από το Central Park αποτελούν πλέον μέρος του εμβληματικού skyline της Νέας Υόρκης.

Η ΖΩΗ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ

Θέα που κόβει την ανάσα στον Central Park Tower του Μανχάταν.

τερα βρίσκονται στη Νέα Υόρκη και στο Ντουμπάι. Ας τους ρίξουμε λοιπόν μια ματιά, διευκρινίζοντας ότι για να χαρακτηριστεί ένας ουρανοξύστης «residential» θα πρέπει, σύμφωνα με τον διεθνή οργανισμό Council on Tall Buildings and Urban Habitat (CTBUH), το 85% του συνολικού εμβαδού του να αναλώνεται σε κατοικίες. Το Burj Khalifa στο Ντουμπάι, για παράδειγμα, που είναι το ψηλότερο κτίριο στον κόσμο, δεν πληροί τις προϋποθέσεις αυτές, καθώς παρόλο που διαθέτει και διαμερίσματα, δεν φτάνουν σε αυτό το ποσοστό επί του συνόλου των χώρων.

Και τα τρία ψηλότερα residential buildings του κόσμου βρίσκονται σε μια πολύ συγκεκριμένη γωνιά του πλανήτη, γνωστή ως Billionaires' Row. Πρόκειται για την 57η οδό - και τα περίξ αυτής -, στο κομμάτι της που βρίσκεται στο νότιο άκρο του Central Park στο Μανχάταν της Νέας Υόρκης

● Το εσωτερικό ενός διαμερίσματος στο 432 Park Avenue, το πολυώροφο κτίριο του οποίου οι ένοικοι έχουν καταθέσει αγωγές για κατασκευαστικά ελαττώματα.

Η αρχιτεκτονική επανάσταση του Billionaires' Row

Και τα τρία ψηλότερα residential buildings βρίσκονται σε μια πολύ συγκεκριμένη γωνιά του πλανήτη, γνωστή ως Billionaires' Row. Πρόκειται για την 57η οδό - και τα περίξ αυτής -, στο κομμάτι της που βρίσκεται στο νότιο άκρο του Central Park στο Μανχάταν. Περιστοιχιζόμενοι από εμβληματικά κτίρια, όπως είναι το Ξενοδοχείο Plaza, και μια ανάσα από το Trump Tower που πριν από μία εικοσαετία θα βρισκόταν και αυτό στην ίδια λίστα, οι supertall ουρανοξύστες στη συγκεκριμένη γειτονιά αποτελούν χαρακτηριστικό δείγμα ενός νέου αρχιτεκτονικού είδους - είναι οι αποκαλούμενοι «pencil towers» («ψηλόλιγνοι» πύργοι που μοιάζουν με όρθια μολύβια) - και έχουν βρει πλέον μια θέση στο εμβληματικό skyline της «Gotham City», αλλάζοντάς το για πάντα. Συγκεκριμένα, κάποτε η αναλογία πλάτους προς μήκος σε ένα κλασικό νεοοορκέζικο skyscraper ήταν 1:7 (όπως π.χ. στο πάλαι

ποτέ World Trade Center), ενώ σήμερα σε κάποιες περιπτώσεις αυτή η αναλογία αγγίζει το 1:24! Σε μια άκρως πυκνοκατοικημένη περιοχή της μεγαλούπολης, όπου τα διαθέσιμα οικοπέδα είχαν αρκετά πιο περιορισμένη έκταση, έπρεπε οι κατασκευαστές να βρουν έναν τρόπο η επένδυσή τους, η οποία ήταν τεράστια, να έχει εξασφαλισμένη απόσβεση. Αναγκαστικά, λοιπόν, επεκτάθηκαν καθ' ύψος. Σύμφωνα με τη νομοθεσία της Νέας Υόρκης, ένας κατασκευαστής μπορεί να χτίσει πιο ψηλά από όσο έχει δικαίωμα αν αγοράσει ανεκμετάλλευτα δικαιώματα στον «αέρα» (air rights) γειτονικών του κτιρίων. Με μία προϋπόθεση: από την αγορά αυτή να υπάρξει κάποιο ανταποδοτικό όφελος για την κοινωνία (incentive zoning). Προκειμένου, για παράδειγμα, στο Hudson Yards, το νέο οικιστικό συγκρότημα του Μανχάταν δίπλα στον ποταμό Χάντσον, να επιτραπεί να αναπτυχθεί πιο πολύ προς τα πάνω, εκτός του ότι οικοδομήθηκαν κά-

ποια διαμερίσματα πιο οικονομικά για χαμηλότερου εισοδήματος ενοίκους, κατασκευάστηκε στο σημείο νέα στάση του μετρό, διαμορφώθηκαν πάρκα και χρηματοδοτήθηκαν εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στον εκθεσιακό/συνεδριακό χώρο του Javits Center. Αντίστοιχα, το One57, που βρίσκεται στο Billionaires' Row, έχτισε οικονομικές κατοικίες σε μια πιο απομακρυσμένη περιοχή στο Μπρονξ. Ένας άλλος τρόπος για να χτίσουν οι κατασκευαστές ψηλότερα κτίρια είναι να δημιουργήσουν ολόκληρους ορόφους που θα στεγάσουν μηχανολογικό ή κατασκευαστικό εξοπλισμό (για να τοποθετηθούν εκεί π.χ. κλιματιστικά μηχανήματα, ασανσέρ κ.ά.), καθώς αυτοί δεν μετρούν στον υπολογισμό του ύψους. Εκτεταμένη χρήση σε αυτό το παραθυράκι του νόμου έκανε το 432 Park Avenue - στο ¼ του συνολικού αριθμού των ορόφων του. Ο συγκεκριμένος ουρανοξύστης διαθέτει και μία επιπλέον πρωτοτυπία: ενδιάμεσα στο κτίριο υπάρ-

χουν όροφοι χωρίς παράθυρα (open air), έτσι ώστε να διέρχεται ο αέρας και να μειώνεται η ταλάντωση, που αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα με το οποίο έρχονται αντιμέτωποι οι κατασκευαστές αυτού του είδους των ουρανοξυστών, ενώ για τον ίδιο λόγο χρησιμοποιούνται σημειακοί αποσβεστήρες μάζας (tuned mass dampers - TMD) βάρους πολλών τόνων (πολλοί είναι επίσης

οι ιδιοκτήτες που υποστηρίζουν ότι το βουητό από τον αέρα σε τέτοιο ύψος είναι κάτι περισσότερο από αισθητό). Πάντως, σε πολλά διαμερίσματα παρατηρούνται και άλλες κατασκευαστικές προκλήσεις. Οι ιδιοκτήτες του 432 Park Avenue έχουν μηνύσει τις κατασκευαστικές CIM Group και Harry B. Macklowe για ζημιές όπως πλημμύρες, εγκλωβισμούς σε ασανσέρ κ.ά.

Central Park Tower
Το ψηλότερο, λοιπόν, κτίριο κατοικιών στον κόσμο είναι - για πολύ λίγο ακόμη, καθώς στο Ντουμπάι αυτή τη στιγμή κατασκευάζεται το Burj Binghatti Jacob & Co Residences που θα το ξεπεράσει - το Central Park Tower (472,4 μ. συνολικά). Στεγάζει το ψηλότερο διαμέρισμα που προαναφέραμε, το οποίο εκτείνεται σε μια επιφάνεια 1.630 τετραγωνικών

● Την πινελιά της στη μόδα των sixties άφησε η Φέι Ντάναγουεϊ με τον μπερέ της στο «Μπόι και Κλάιντ», όπου και ο Γουόρεν Μπίι εμφανίζεται με καλυμμένη την κεφαλή, όπως εδώ με μια τραγιάσκα.

LEAVE YOUR HAT ON

Μια αναδρομή στα εμβληματικά καπέλα που έχουν γράψει κινηματογραφική ιστορία προσδίδοντας ακόμη μεγαλύτερη λάμψη στα πρόσωπα που τα φόρεσαν.

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΗ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Το ενδιαφέρον με τα καπέλα είναι ότι πέρα από τη χρησιμότητά τους, την προστασία της κεφαλής π.χ. από τον ήλιο ή τη βροχή, έχουν το «χάρisma» να δημιουργούν χαρακτήρα ή ακόμα και να βελτιώνουν την εικόνα πολλών από εκείνους που τα φορούν. Ασφαλώς, τα καπέλα δεν ταιριάζουν σε όλους, ενώ κάθε κεφάλι δεν είναι απαραίτητως «φτιαγμένο» από τη φύση του για να φορά καπέλο. Αν όμως πράγματι ταιριάζει στο κεφάλι, ένα καπέλο μπορεί ακόμα και να απογειώσει την εμφάνιση του άνδρα ή της γυναίκας που το φοράει. Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους τα καπέλα έχουν μια τόσο μακρά σχέση με τις κινηματογραφικές ταινίες. Από τα πρώτα βήματα του σινεμά το καπέλο δεν λείπει ποτέ από τα looks των ηθοποιών. Φυσικά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα το καπέλο αποτελούσε και μέρος της καθημερινής γκαρνταρόμπας ανδρών και γυναικών, οπότε δύσκολα μπορούμε να φανταστούμε χωρίς κάλυμμα κεφαλής σταρ του βωβού σινεμά όπως την Γκρέτα Γκάρμπο και τη Θέντα Μπάρα. Αλλά και αργότερα, όταν το καπέλο – τουλάχιστον στους άνδρες – έπαψε να φοριέται σε καθημερινή βάση, δεν σταμάτησε πού και πού να επιστρέφει στη μόδα μέσω του κινηματογράφου. Στις γραμμές που ακολουθούν θα κάνουμε στάσεις σε ορισμένα από τα εκατοντάδες χιλιάδες καπέλα που ανέδειξαν εμβληματικούς χαρακτήρες του κινηματογράφου, βοηθώντας ουσιαστικά τους/τις ηθοποιούς που τα φόρεσαν να χαραχθούν στο υποσυνείδητο των θεατών και να αποκτήσουν τη δική τους θέση στη σινεφίλ αιωνιότητα.

Bowler Hat

Είναι κυριολεκτικά αδύνατον να φέρουμε στο μυαλό μας τον «Αλή-

● Δύσκολα σκεφτόμαστε σήμερα τον «Αλήτη» του Τσάρλι Τσάπλιν χωρίς το bowler καπέλο του.

τη» του Τσάρλι Τσάπλιν, γνωστό και ως «The Tramp», μία από τις πρώτες και χαρακτηριστικότερες φιγούρες του σινεμά, χωρίς το σήμα κατατεθέν του, το στρογγυλό Bowler καπέλο που όχι μόνο φορούσε αλλά και συνήθιζε να «παίζει», σαν ταχυδακτυλουργός, μαζί του. Και να που πάρα πολλά χρόνια αργότερα, ένα διαφορετικού τύπου καπέλο Bowler θα μετατρέπεται σε... εργαλείο αποκεφαλισμού, αν θυμηθούμε πώς χρησιμοποιούσε το δικό του ο Οντ-τζομπ (Χάρολντ Σακάτα), το πρωτοπαλικάρο του «Χρυσοδάκτυλου» (Goldfinger, 1964) στην ομότιπλη

ταινία Τζέιμς Μποντ με τον Σον Κόνερι. Και αλήθεια, ποιος μπορεί να ξεχάσει την εφιαλτική εικόνα του Μάλκολμ Μακ Ντάουελ με το Bowler που φοράει ενώ σκοτώνει και βιάζει στο «Κουρδιστό πορτοκάλι» (A Clockwork Orange, 1971) του Στάνλεϊ Κιούμπρικ; Για να γυρίσουμε για λίγο στην εποχή των πρώτων βημάτων του σινεμά, κεφάλια όπως αυτά των Ολιβερ Χάρντι και Σταν Λόρελ (βλ. «Χοντρός - Λιγνός»), του Μπάστερ Κίτον και του Φάτι Αρμπακλ έμοιαζαν γυμνά χωρίς το απαραίτητο αξεσουάρ, σε μια εποχή, βέβαια, που τα καπέλα ήταν ούτως ή άλλ-

● Το καπέλο bowler ως φονικό όπλο: ο Οντ-τζομπ (Χάρολντ Σακάτα) επιδεικνύει το ταλέντο του στον Χρυσοδάκτυλο (Γκερτ Φρέμπε) και τον Τζέιμς Μποντ (Σον Κόνερι).

● Τρία είναι τα αντικείμενα που θα μείνουν για πάντα συνδεδεμένα με την εικόνα του Ιντιάνα Τζόουνς (Χάρισον Φορντ): το πέτσινο μπουφάν, το μαστίγιο και βέβαια το τσόχινο καπέλο του.

● Τα εμβληματικά fedora hats των Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ και Ινγκριντ Μπέργκμαν έγραψαν ιστορία στην «Καζαμπλάνκα».

Ο τίτλος της γκανγκστερικής περιπέτειας “Borsalino” του 1970, σε σκηνοθεσία Ζακ Ντερέ, με πρωταγωνιστές τους Αλέν Ντελόν και Ζαν-Πολ Μπελμοντό, αναφέρεται στο ιστορικό ιταλικό πιλοποιείο

λως απαραίτητο συμπλήρωμα τόσο της ανδρικής όσο και της γυναικείας ενδυμασίας.

Ενα με τον ρόλο

Δεν υπάρχει γουέστερν χωρίς καπέλο, επομένως το συγκεκριμένο είδος αποτελεί κεφάλαιο από μόνο του. Ηθοποιοί που ταυτίστηκαν με το είδος, από τον Τζον Γουέιν μέχρι τον Κλιβτ Ισγουντ και από τον Γκάρνι Κούπερ μέχρι τον Τσαρλς Μπρόνσον, είδαν την καριέρα τους να συμβαδίζει με το καουμπόικο καπέλο και ένα από τα πιο στυλάτα είναι εκείνο που φοράει ο Ισγουντ στους «Ασυγχώρητους» (Unforgiven, 1992) που γύρισε ο ίδιος. Ενα άλλο καουμπόικο καπέλο που σημάδεψε για πολλά χρόνια την καριέρα του ηθοποιού που το φόρεσε είναι εκείνο το κατάμαυρο του Γιουλ Μπρίνερ στο γουέστερν «Και οι επτά ήταν υπέροχοι» (The Magnificent Seven, 1960). Παραλλαγές του ίδιου πιστολέρο, με το ίδιο μαύρο καπέλο ο Μπρίνερ έπαιξε και σε άλλες ταινίες, ακόμα και στο θρίλερ επιστημονικής φαντασίας «Ο επαναστάτης της νύχτας» (Westworld, 1973), όπου είναι ένα θανατηφόρο ρομπότ με την ίδια μορφή που είχε στους «Υπέροχους»!

Αρκετοί πάντως είναι οι ηθοποιοί οι οποίοι ταυτίστηκαν πλήρως με το καπέλο που έχουν φορέσει σε ταινίες (κυρίως εποχής), όπως συνέβη με τον Χάρισον Φορντ που φοράει το ίδιο τόχχινο outback σε όλες τις ταινίες Ιντιάνα Τζούντ, από το 1981, στους «Κυνηγούς της Χαμένης Κιβωτού», μέχρι τις μέρες μας, στο «Indiana Jones and the Dial of Destiny», που θα κά-

νει πρεμιέρα στο Φεστιβάλ των Καννών σε μερικές εβδομάδες. Το πειρατικό τρίκερο του Καπετάνιου-φάντασμα Τζακ Σπάρου που υποδύθηκε ο Τζόνι Ντεπ στις ταινίες του franchise «Οι Πειρατές της Καραϊβικής» (Pirates of the Caribbean, 2003-) ανήκει επίσης στα πιο διάσημα καπέλα του σύγχρονου κινηματογράφου.

Από την «Καζαμπλάνκα» στα... Panama

Εδώ και πάρα πολλά χρόνια κατασκευαστές καπέλων δίνουν ονόματα ηθοποιών σε δημιουργίες τους, όπως για παράδειγμα

το ιστορικό ιταλικό πιλοποιείο Borsalino (ιδρύθηκε το 1857), που για τη σεζόν Φθινόπωρο/Χειμώνας 2020-2021 λάνσαρε το συλλεκτικό καπέλο της πέμπτης σειράς «Bogart by Borsalino Cut 5», σε αποκλειστική συνεργασία με το Humphrey Bogart Estate που διαχειρίζεται τα δικαιώματα του ονόματος του θρυλικού ηθοποιού. Σε φιλμ όπως τα «Στη βοή της καταγίδας» (Key Largo, 1948) και «Ο μεγάλος ύπνος» (The Big Sleep, 1946), ο Μπόγκαρτ έχτισε την εικόνα του φορώντας κομψά καπέλα και η «Καζαμπλάνκα» (Casablanca, 1942), στην οποία

● Ο Ζαν-Πολ Μπελμοντό (αριστερά) και ο Αλέν Ντελόν στο «Μπορσαλίνο». Ο τίτλος της ταινίας, το όνομα του γνωστού πιλοποιείου, ήταν ιδέα του Ντελόν, που υπήρξε επίσης παραγωγός της.

αποφεύγοντας το παραδοσιακό στυλ Panama και αντ' αυτού φορώντας την εξίσου εμβληματική τόχχινη fedora, είναι ίσως το απόλυτο παράδειγμα. Αλλά και το καπέλο που φορούσε η Ινγκριντ Μπέργκμαν στην «Καζαμπλάνκα», με το κυρτό, φαρδύ γείσο, έχει αποτελέσει πηγή έμπνευσης στις νεότερες εποχές.

Να θυμίσουμε εδώ ότι το όνομα του οίκου Borsalino έχει στολίσει και τίτλο ταινίας, της ομότιλης γκανγκστερικής περιπέτειας του 1970 σε σκηνοθεσία Ζακ Ντερέ με πρωταγωνιστές τον Αλέν Ντελόν και τον Ζαν-Πολ Μπελμοντό που υποδύονται ένα ντουέτο γκάνγκστερ της δεκαετίας του 1920. Μάλιστα, ήταν ο ίδιος ο Ντελόν, ως παραγωγός του «Μπορσαλίνο», εκείνος που είχε την ιδέα για τον τίτλο του φιλμ, και την εξέφρασε στον Ντερέ κατά τη διάρκεια ενός διαλείμματος στα γυρίσματα. Ο Ντερέ βεβαίως συμφώνησε αμέσως, ενώ η εταιρεία Borsalino χρηματοδότησε μέρος της παραγωγής και φυσικά έντυσε τους πρωταγωνιστές με τις δημιουργίες της.

Περίοψη θέση ανάμεσα στα πιο διάσημα καπέλα του σινεμά κατέχει βεβαίως το καπέλο Panama, του οποίου το χαρακτηριστικό στυλ αναπτύχθηκε την εποχή των ισπανών κατακτητών και βασίζεται στην τέχνη της υφαντικής των ιθαγενών του Ισημερινού. Το Panama είναι ίσως το μοναδικό καπέλο που έχει αντέξει πέρα για πέρα στη δοκιμασία του χρόνου ώστε να αναδειχθεί σε διαχρονικό σύμβολο κομψότητας και στυλ. Το έχουν φορέσει οι πάντες, από τον Κλαρκ Γκέιμπλ στο «Οσα παίρνει ο άνεμος» (Gone With the Wind, 1939) του Βίκτορ Φλέμινγκ και τον Τζέιμς Σπούαρτ στον «Άνθρωπο που γνώριζε πολλά» (The Man Who Knew Too Much, 1956) του Αλφρεντ Χίτσκοκ, μέχρι τον Αντονι Χόπκινς στο «Χάνιμπάλ» (Hannibal, 2001) του Ρίντλεϊ Σκοτ και τον Τζόνι Ντεπ, όταν υποδύθηκε για δεύτερη φορά στην καριέρα του ήρωα από βιβλίο του δημοσιογράφου Χάντερ Σ. Τόμσον στο «Μεθυσμένο ημερολόγιο» (The Rum Diary, 2011) του Μπρους Ρόμπινσον (είχε προηγηθεί το «Φόβος και Παράνοια στο Λας Βέγκας» του 1998).

Τα ψάθινα καπέλα

Αν είναι να μιλήσουμε για καλοκαιρινό look, ένα είναι το στυλ καπέλου που αφήνει πίσω του όλα τα άλλα. Το ψάθινο καπέλο, το ψαθάκι, όπως συνηθίζουμε χαϊδευτικά να το αποκαλούμε, παραμένει το πιο χαριτωμένο και στυλάτο ανδρικό και γυναικείο καπέλο για το καλοκαίρι – και ίσως όχι μόνο για το καλοκαίρι. Απαλό και σε μια φινιά, απλή γραμμή, αποπνέει μια αίσθηση διαχρονικότητας. Δεν είναι τυχαίο που πολλές διασημότητες ταυτίστηκαν με το ψάθινο καπέλο, είτε φορώντας το για τις ανάγκες κάποιου ρόλου είτε στην ιδιωτική τους ζωή. Ο Χάρολντ Λόιντ, ο Φρεντ Αστέρ και ο Μορίς Σεβαλιέ ανήκουν στις χαρακτηριστικές περιπτώσεις ηθοποιών που φορούσαν συχνά ψαθάκι. Στη γυναί-

ΣΕΟΥΛ

Η πρωτεύουσα της Νότιας Κορέας είναι μια σύγχρονη μεγαλούπολη με ισχυρή ταυτότητα που εντυπωσιάζει με τη ζωντάνια και τον παλμό της.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΒΙΛΙΟ

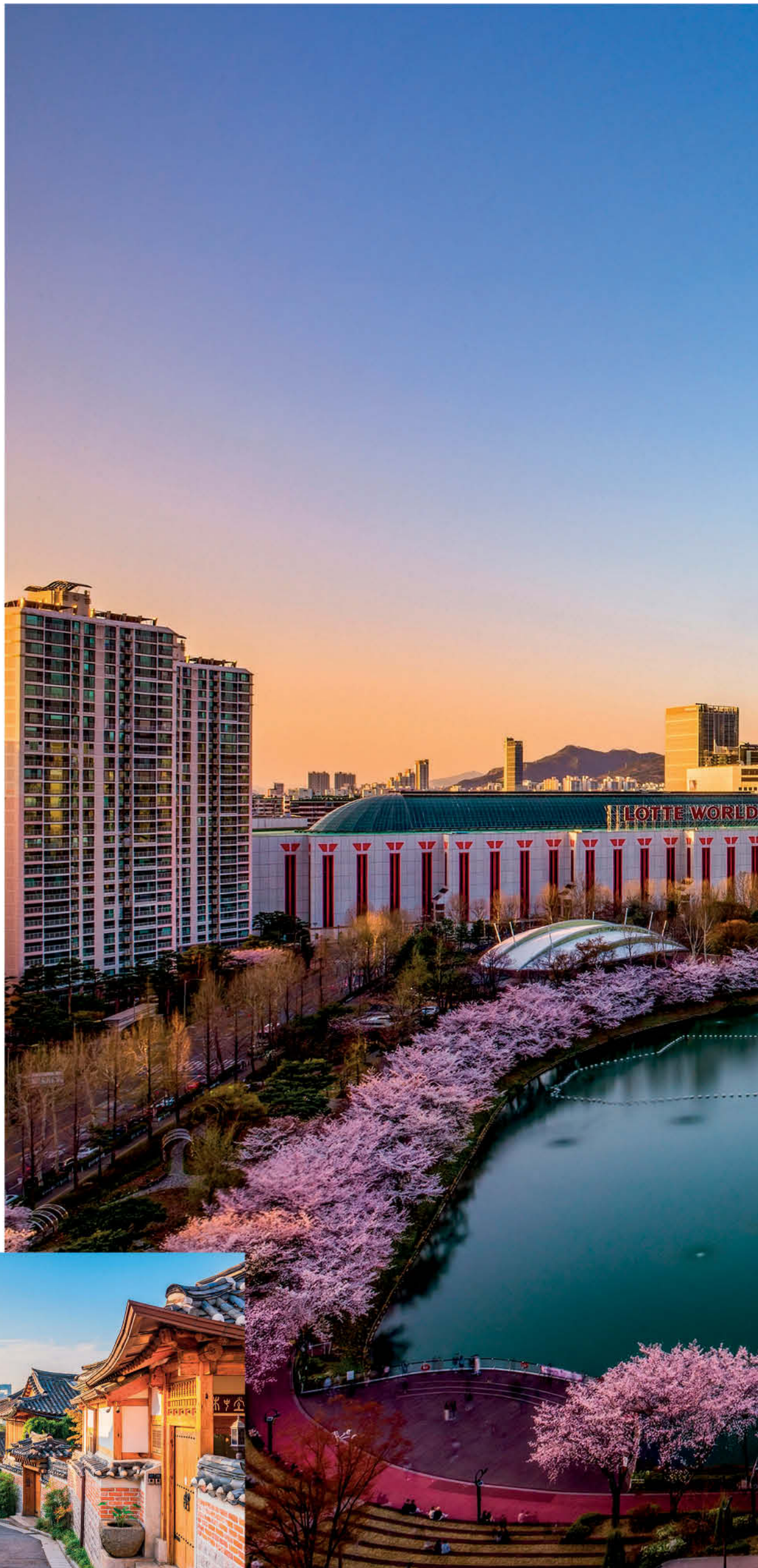
Πόλη-υπερπαραγωγή, πολύβουη, κατάφωτη, εξωστρεφής, γεμάτη κόσμο και ένταση στο εκτεταμένο κέντρο της. Και την ίδια στιγμή, όταν βρεθείς σε κάποια παλιά γειτονιά ή σε ένα από τα καταπράσινα πάρκα της, γαλήνια και τρυφερή. Πόλη όπου μεγαλουργεί η σύγχρονη αρχιτεκτονική με τα εντυπωσιακά φουτουριστικά κτίριά της, ανάμεσα στα οποία όμως κρύβονται γειτονιές όπου ο χρόνος μοιάζει να έχει σταματήσει πολλούς αιώνες πριν. Πόλη της ευζωίας και της διασκέδασης μέσα σε υπερμοντέρνα μπαρ και κλαμπ που τα βράδια γεμίζουν καλοντυμένους θαμώνες. Πόλη του καλού φαγητού στα ακριβά ρεστοράν αλλά και στα εκατοντάδες αυτοσχέδια μαγειρεία του δρόμου. Πόλη της αισθητικής χειρουργικής και της «πλαστικής ομορφιάς», με τους σύγχρονους κατοίκους της να επενδύουν περιουσίες ολόκληρες στην προσπάθειά τους να κατακτήσουν την αιώνια νεότητα – έστω να καθυστερήσουν τη φθορά. Πόλη υπερσύγχρονη, μοντέρνα, ένα από τα διεθνή κέντρα της πιο προηγμένης τεχνολογίας αλλά και κοιτίδα των παραδόσεων που με σεβασμό τιμούν οι κάτοικοί της όταν ντυμένοι με την υπέροχη παραδοσιακή στολή τους επισκέπτονται τα μέγαρα και τους παλαιούς ναούς. Είναι δύσκολο να γνωρίσεις τα πολλά πρόσωπα της Σεούλ, της πρωτεύουσας της Νότιας Κορέας, μέσα στις λίγες ημέρες που διαρκεί συνήθως ένα ταξίδι τουρισμού και αναψυχής. Είναι όμως και πολύ πιθανό, έπειτα από την εμπειρία αυτών των λίγων ημερών, να ονειρεύεσαι την επιστροφή σου στη μεγαλούπολη των δέκα εκατομμυρίων. Για να ανακαλύψεις και άλλες γειτονιές, για να απολαύσεις περισσότερες βόλτες στους μεγάλους δρόμους με τις φωτεινές επιγραφές, στις αγορές με τα εκατοντάδες μικρά καταστήματα, στα παλάτια, στα μουσεία, στους χώρους θρησκευτικής λατρείας αλλά και στις φοιτητικές περιοχές όπου κάθε βράδυ (όταν ο καιρός το επιτρέπει) σήνεται ένα τεράστιο πάρτι ή στις (σουρεαλιστικές) περιοχές με τις κλινικές αισθητικής χειρουργικής στις οποίες συχνάζουν οι σχεδόν εμμονικοί με την εμφάνισή τους σύγχρονοι Κορεάτες.

Τα ιστορικά αξιοθέατα

Ανήκω σε εκείνους που έπειτα από μία εβδομάδα στη Σεούλ, μια πολύ ενδιαφέρουσα αλλά

και πολύ κουραστική εβδομάδα, καθώς έτρεχα ασταμάτητα για να προφτάσω να δω όσο μπορούσα περισσότερα, ονειρεύομαι να επιστρέψω – αν μου το επιτρέψουν οι τιμές των αεροπορικών εισιτηρίων που για τους προορισμούς της Ασίας εφέτος μού φάνηκαν κάτι παραπάνω από απαγορευτικές. Υπάρχουν πολλά ακόμα που δεν είδα. Αλλά και σε αυτά που είδα με χαρά θα έριχνα μια δεύτερη ματιά. Τόσο πολύ μου άρεσε η πόλη που συχνά τη νοσταλγώ. Και μου άρεσε όχι μόνο επειδή είναι και κομψή και ενδιαφέρουσα και διαφορετική από κάθε άλλη πόλη που έχω επισκεφθεί, αλλά επειδή κατοικείται και από έναν λαό συμπαθητικό, ευγενικό και χαριτωμένο! Ετσι χαριτωμένοι και φιλικοί μού φάνηκαν οι Κορεάτες από την πρώτη κιόλας βόλτα μου στη Σεούλ, όταν δηλαδή επισκέφθηκα το παλάτι Gyeongbokgung και τους είδα να φωτογραφίζονται στην ιστορική κεντρική πύλη Gwanghwamun, νιόπαντρα ζευγάρια, οικογένειες ολόκληρες, αλλά και παρέες συγγενών και φίλων, φορώντας τις πανέμορφες παραδοσιακές στολές τους. Χτισμένο το 1395, το Gyeongbokgung κατάφερε να επιβιώσει από πολλές καταστροφές και σήμερα, έπειτα από πολυτελείς εργασίες που του έδωσαν ξανά την αρχική του μορφή, αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα αξιοθέατα της πόλης. Στους χώρους του φιλοξενεί τα National Palace Museum και National

● Ηλιοβασίλεμα στους δρόμους της παλιάς γειτονιάς Bukchon Hanok.

SHUTTERSTOCK IMAGES

● Ο εντυπωσιακός Lotte World Tower των 123 ορόφων και στα πόδια του το ψυχαγωγικό πάρκο Lotte World.

